

Asia: VN/7187/2026

Lausuntopyyntö Oikeuspalveluviraston ehdotuksesta organisaatorakenteen ja toimipaikkaverkoston muuttamiseksi

1. Yleiset kommentit Oikeuspalveluviraston ehdotuksista

Kommentit

Lausunnonantaja pitää toimistorakenteen uudistamista osittain perusteltuna muuttuneessa toimintaympäristössä ja valtionhallinnon tuottavuustavoitteiden näkökulmasta. Samalla korostamme kuitenkin, että oikeuspalveluiden saavutettavuus, alueellinen yhdenvertaisuus sekä palveluiden tosiasiallinen saatavuus tulee turvata koko maassa myös uudistuksen jälkeen.

Ehdotettu toimipaikkaverkoston merkittävä supistaminen herättää huolta erityisesti harvaan asuttujen alueiden sekä ikääntyneiden, heikossa asemassa olevien ja digitaalisia palveluja rajoitetusti käyttävien asiakkaiden osalta. Oikeusavun, edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palvelut ovat usein asiakkaiden kannalta sellaisia, joissa henkilökohtainen asiointi ja paikallinen saavutettavuus ovat edelleen erittäin tärkeitä.

Pidämme tärkeänä, että mahdollisten muutosten yhteydessä tehdään kattava vaikutusarviointi asiakkaiden palvelujen saatavuudesta, henkilöstön työolosuhteista sekä eri alueiden palvelutarpeista. Lisäksi uudistuksen toimeenpanossa tulee huolehtia riittävästä siirtymäajasta ja henkilöstön osallistamisesta.

2. Edunvalvontatoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommentit ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Ehdotus edunvalvontatoimistojen vähentämisestä viiteen suureen alueelliseen toimistoon voi hallinnollisesti selkeyttää toimintaa ja tukea resurssien tehokkaampaa käyttöä. Samalla on kuitenkin olemassa riski, että alueellinen tuntemus ja paikallinen asiakaslähtöisyys heikkenevät.

Yleisen edunvalvonnan asiakkaat ovat usein erityisen haavoittuvassa asemassa, minkä vuoksi palvelujen saavutettavuus sekä henkilökohtainen palvelu ovat keskeisiä. Lausunnonantaja katsoo, että alueellisten toimistojen lisäksi tulee varmistaa riittävä paikallinen palveluverkosto sekä mahdollisuus kasvokkaiseen asiointiin.

Toimistojen nimet ovat pääosin selkeitä ja alueellisesti ymmärrettäviä. Erityisesti tulee kuitenkin huolehtia siitä, että asiakkaat tunnistavat helposti oman asiointialueensa eikä uudistus aiheuta epäselvyyttä palvelujen järjestämisestä.

3. Talous- ja velkaneuvontatoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommenttine ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Talous- ja velkaneuvonnan erottaminen omiksi toimistoikseen vastaa lainsäädännön muutosta ja voi tukea palvelujen erikoistumista sekä toiminnan kehittämistä. Uudistuksessa tulee kuitenkin varmistaa, ettei palvelujen saavutettavuus heikkene erityisesti alueilla, joilla asiakkaiden taloudelliset ja sosiaaliset haasteet ovat kasvussa.

Lausunnonantaja pitää tärkeänä, että talous- ja velkaneuvonnan resurssit mitoitetaan todellisen palvelutarpeen mukaisesti. Velkaongelmien lisääntyessä palveluiden kysyntä voi tulevana vuosina kasvaa merkittävästi.

Lisäksi tulee huolehtia siitä, että yhteistyö oikeusaputoimistojen ja muiden viranomaisten kanssa säilyy sujuvana myös organisatoristen muutosten jälkeen.

4. Oikeusaputoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommenttine ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Oikeusaputoimistojen määrän vähentäminen nykyisestä 22 toimistosta yhdeksään on merkittävä rakenteellinen muutos. Lausunnonantaja katsoo, että uudistuksen vaikutukset oikeusturvan toteutumiseen tulee arvioida erityisen huolellisesti.

Vaikka digitaalisten palveluiden merkitys on kasvanut, kaikki asiakkaat eivät kykene käyttämään sähköisiä palveluita itsenäisesti. Tämä koskee erityisesti ikääntyneitä, maahanmuuttajia, mielenterveys- tai päihdeongelmista kärsiviä sekä henkilöitä, joilla on heikot digitaidot.

Pidämme tärkeänä, että oikeusapupalveluiden alueellinen saavutettavuus turvataan myös jatkossa esimerkiksi liikkuvilla palveluilla, etäpalveluilla sekä säilyttämällä riittävä määrä fyysisiä toimipaikkoja.

Toimistojen nimet ovat pääosin selkeitä, mutta joidenkin uusien aluekokonaisuuksien osalta olisi hyödyllistä arvioida, ovatko nimet asiakkaiden näkökulmasta helposti hahmotettavia.

5. Ehdotus johtavan talous- ja velkaneuvojan kelpoisuusvaatimuksesta

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Lausunnonantaja pitää perusteltuna, että johtavan talous- ja velkaneuvojan kelpoisuusvaatimuksista säädetään selkeästi asetustasolla. Tehtävän vastuullisuus sekä palveluiden merkitys asiakkaiden oikeusturvalle edellyttävät riittävää koulutusta, kokemusta ja johtamisosaamista.

Kelpoisuusvaatimusten tulee kuitenkin olla sellaisia, että ne mahdollistavat riittävän hakijajoukon eri puolilla maata. Lisäksi tulee huomioida käytännön kokemus talous- ja velkaneuvonnasta sekä asiakastyöstä.

6. Ehdotus viroista, joissa edellytetään erinomaista ruotsin kielen taitoa ja hyvää suomen kielen taitoa

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Lausunnonantaja pitää tärkeänä, että ruotsinkielisten asiakkaiden oikeus saada palvelua omalla kielellään toteutuu käytännössä koko maassa. Ehdotus ruotsin kielen taitoa edellyttävien virkojen sijoittamisesta vaikuttaa pääosin perustellulta.

Erytystä huomiota tulee kuitenkin kiinnittää siihen, että palvelut ovat aidosti saavutettavia kaksikielisillä alueilla sekä niillä alueilla, joilla ruotsinkielisen väestön määrä on merkittävä.

Kielellisten oikeuksien toteutumista tulee seurata uudistuksen jälkeen aktiivisesti ja tarvittaessa resursointia tulee tarkistaa.

7. Edunvalvonnan sijaistoimistot

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Sijaistoimistojen toimivuus on keskeistä palveluiden jatkuvuuden turvaamiseksi erityisesti poikkeus- ja ruuhkatilanteissa. Lausunnonantaja pitää tärkeänä, että sijaistoimistojen järjestelyt suunnitellaan selkeiksi ja asiakkaille helposti ymmärrettäviksi.

Lisäksi tulee varmistaa, että henkilöstöllä on riittävät resurssit ja osaaminen hoitaa tehtäviä myös sijaisjärjestelyjen aikana.

8. Ehdotus toimipaikoista

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Toimipaikkaverkoston supistaminen 158 toimipaikasta 38 toimipaikkaan on erittäin merkittävä muutos, jolla voi olla huomattavia vaikutuksia palveluiden saavutettavuuteen.

Lausunnonantaja pitää tärkeänä, että erityisesti pitkien välimatkojen alueilla säilytetään riittävä mahdollisuus henkilökohtaiseen asiointiin. Vaikka osa nykyisistä toimipaikoista toimii ajanvarauksella ilman vakituista henkilöstöä, niillä voi silti olla suuri merkitys paikallisille asiakkaille.

Toimipaikkaverkostoa koskevissa ratkaisuissa tulisi huomioida alueelliset erityispiirteet, julkisen liikenteen saatavuus sekä asiakkaiden tosiasialliset mahdollisuudet käyttää palveluita.

Lausunnonantaja esittää, että toimipaikkaverkoston muutoksia toteutetaan vaiheittain ja niiden vaikutuksia seurataan säännöllisesti. Tarvittaessa toimipaikkaverkostoa tulee voida tarkistaa kokemusten perusteella.

Anh Tran
YDHV lakitiimi